

mogao predvidjeti da će se Monarhija raspasti. Svoje mišljenje Masaryk je promijenio tijekom Prvog svjetskog rata kada je postalo jasno da će Centralne sile izgubiti rat.

Novostvorena Čehoslovačka Republika se nakon 1918. godine razvijala u promijenjenim okolnostima, a Masaryk je postao ne samo predsjednik, nego „predsjednik osloboditelj“, ikona. Razlog tomu bila je tradicija poštivanja carsko-kraljevskih ličnosti. U stvarnosti Masaryk je i dalje bio skroman. Za njega je i dalje vrijedio „zakon iznad predsjednika“. Tadašnji tisak je od njega napravio kult. Tomu se nije protivio, ali je u suštini ostao isti čovjek koji se zalagao za blagostanje svih svojih građana. Mnoge njegove vrline cijenile su se izvan granica njegove države. Bio je osporavan u svojoj vlastitoj zemlji, ali tek desetak godina nakon smrti.

Masaryk je i u međuratnim okolnostima njegovao sklonost prema južnoslavenskim narodima misleći da se poput „čehoslovakizma“ u Čehoslovačkoj može primijeniti i „jugoslavizam“ u Kraljevini SHS. Zaboravio je da zbog vjerskih i povijesnih razloga nije moguće od tri naroda (Srbi, Hrvati i Slovenci) stvoriti jedinstvenu jugoslavensku naciju. Takvo gledište nije bilo prepreka da ostane u kontaktu s mnogim Hrvatima, među kojima je bio i Ivan Meštrović. Čehoslovačka Republika je u vrijeme Masaryka bila gospodarski napredna zemlja u kojoj su se poštivali svi demokratski standardi i gdje su nalazili utočište oni koji su bili proganjani u vlastitim državama. Nakon Masaryka ni to nije bilo dostatno da se nakon 1938. očuva takva država. I da je živio, ishod bi vjerojatno bio isti. Njegova miroljubiva maslinova grančica sigurno ne bi zaustavila strašan svjetski rat koji je već počeo tinjati.

Vjenceslav Herout

TRAGOVİ ČEHA U DARUVARU I OKOLICI (PO ČESKÝCH STOPÁCH NA DARUVARSKU), UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUĆI, OLOMOUC, 2017.

Život pripadnika češke manjine u Hrvatskoj, od početka njihova organiziranog doseljavanja prije više pod dvjesto godina prilično je dobro istražen i opisan, no uglavnom u radovima manjinskih autora. Već niz godina i češki stručnjaci iz raznih područja pokazuju zanimanje za položaj češke manjine, a sada smo dobili i prvu knjigu nastalu na temelju tih istraživanja, objavljenu u Češkoj republici nakon raspada Čehoslovačke. Riječ je o knjizi *Tragovi Čeha u Daruvaru i okolici* (Po českých stopách na Daruvarsku), koju je krajem 2017. izdalo sveučilište u češkom gradu Olomouci (Univerzita Palackého v Olomouci), nastaloj na temelju istraživanja o ovdašnjoj češkoj manjinskoj zajednici. To su istraživanje dvije godine ranije proveli profesori i studenti, na čelu s profesorom PhDr Ivom Bartečekom CSc. (znanstveni kandidat).

Autorski tim čine: Mgr. Andrea Preissová Krejčí, Ph.D., Mgr. Jana Skotáková, Mgr. Václav Kočí i Mgr. Jana (Máčalová) Kočí s Katedre povijesti Filozofskog fakulteta Sveučilišta Palacký u Olomoucu, te Mgr. Helena Stráníková s Karlova sveučilišta u Pragu, inače porijeklom Daruvarčanka. Istraživanje je omogućeno zahvaljujući studentskom grantu koji je Sveučilište dobilo od Ministarstva prosvjete, mladeži i tjelesnog odgoja. Istraživački tim je tijekom 2016. godine četiri puta posjetio daruvarski kraj, a ti su posjeti studente inspirirali da svoj praktični staž u češkim školama u Hrvatskoj prošire i prodube, pa od lanjskog svibnja provode svoje istraživanje među pripadnicima manjinske zajednice. U devet poglavlja knjige opisan je položaj Čeha u tuđini na primjeru daruvarske manjinske zajednice, a ideja vodilja projekta je očuvanje nacionalnog identiteta od doseljavanja do danas, sažeto kroz misao o „dva stoljeća otpora asimilaciji“. Traženje manjinskog identiteta, kolektivno sjećanje i povijesna svijest, socijalno kulturna dimenzija jezika, jezik kao jedan od temeljnih stupova identiteta, Domovinski rat i njegove posljedice na češku manjinu, neke su od tema ovog djela. Autori su među hrvatskim Česima našli vrlo susretljive sugovornike, koji su rado prenosili svoje stavove i sjećanja, pa su im se odužili i posebnom zahvalom. Zahvalili su i Savezu Čeha u Republici Hrvatskoj, krovnoj organizaciji češke manjine, koji je pružio potrebnu logističku podršku, kao i nevladinoj udruzi *Čehoslovački zavod za iseljeništvo* (Československý ústav zahraniční) u okviru koje se i rodila ideja o ovom istraživanju. „Rečeno rječnikom modernih migracijskih studija, koegzistencija češke manjine u Hrvatskoj ogledni je primjer *inkluzivnog uključivanja imigranata u domaćinsku zemlju*. Prisutnost Čeha u Hrvatskoj je primjer nekonfliktnog suživota, koji se ne utapa niti u potpunog asimilaciji, niti u etničkom sukobu,“ poentira Jana Kočí, jedna od autorica studije.

Mato Pejić